

Bij God is alles mogelijk

Ledevaertkerk, Chaam, zondag 21 juli 2019

Ds. Sara Dondorp

Eerste Schriftlezing: I Samuel 1: 1-20

Tweede Schriftlezing: Lucas 10: 38-42

Inleiding

In de lezingen van vandaag komen we twee keer twee vrouwen tegen. Uit het Eerste Testament lezen we het begin van het Bijbelboek Samuel, over zijn moeder Hanna en over de andere vrouw van zijn vader Elkana. Een bekend verhaal waarin alles anders loopt dan je zou denken. Zo kom ik op het thema van deze dienst:

Bij God is alles mogelijk.

Ook in de tweede lezing komen we twee vrouwen tegen, het zijn zussen deze keer. Marta, die zich dienstbaar opstelt en Maria, die naar haar meester luistert. Vlak daarvoor heeft Jezus het verhaal verteld over de barmhartige Samaritaan. Het verhaal bij uitstek over het belang van dienstbaarheid jegens je naaste. "Doet u dan voortaan net zo," zegt Jezus tenslotte. Marta heeft die raad ter harte genomen.

Overdenking

Gemeente van Jezus Christus,

Het lijkt een nogal disfunctioneel gezin dat we vandaag tegenkomen. Een vader, een moeder met kinderen en een moeder zonder kinderen. Dat kan niet, hoor ik u denken. Een moeder zonder kinderen. Een vrouw die geen kinderen heeft, is immers geen moeder. Dat is inderdaad precies de tragedie. In haar tijd en haar maatschappij betekent ze niks zonder kinderen. Deze vrouw is voortdurend mikpunt van spot en pesterij. Haar man zegt dat hij van haar houdt, maar hij snapt haar niet. Zo staat het er niet, maar ik kan niet anders concluderen. Elk jaar gaan ze samen naar het heiligdom in Silo. Daar brengt vader Elkana offers. En zoals gebruikelijk mogen de gelovigen opeten wat er van het offervlees over blijft. Vader Elkana verdeelt het vlees eerlijk over zijn hele gezin. Moeder Peninna en al haar kinderen krijgen een eerlijk deel, en moeder Hanna zonder kinderen krijgt ook een eerlijk deel. Het beste deel, of een aanzienlijk deel of slechts haar eigen deel. Wat er precies staat is niet duidelijk. Ze wordt in elk geval apart genoemd, want Elkana had haar lief. Hoe Hanna daar zelf over denkt, staat niet vermeld. Wel dat Peninna haar intens treitert. Zozeer dat Hanna gaat huilen en niets meer eet.

Dit is alles behalve een harmonieus gezin. Het is haat en nijd. De ene moeder is doodongelukkig omdat ze geen moeder is, de andere moeder is een pestkop, en waarschijnlijk ook ongelukkig, omdat haar man van die andere houdt. Hanna, de moeder die geen kinderen heeft, maar wel liefde. Die een aanzienlijk deel van het offervlees krijgt, maar niks eet. Peninna, die alleen genoemd wordt als treiterkop. Die verder in het verhaal geen enkele rol speelt. En tenslotte Elkana, de vader, die vrijwel niks doet. Hij lijkt maar een bijfiguur. Hanna had er veel meer aan gehad als hij het voor haar op nam. Maar dat staat er niet. Het getreiter van Peninna gaat door. Jaar na jaar na jaar. Hanna wordt er diep bedroefd van. Elkana weet niets anders te bedenken dan een liefdesverklaring: Beteken ik niet meer voor jou dan tien zonen? Over dochters gaat het al helemaal niet. Deze man leeft in een gesloten patriarchale denkwereld. En het getreiter van Peninna blijft maar doorgaan. Als Pater Familias functioneert Elkana ronduit belabberd.

Hanna is de underdog van het verhaal en tegelijk de heldin. Zij is de vrouw die staat in de traditie van aardsmoeder Sara, van Rebekka, Rachel en de moeder van Simson. Moeders die geen kinderen kunnen krijgen, maar toch een ereplaats krijgen in Gods mensenfamilie. Moeders van zonen die een belangrijke rol zullen gaan spelen. Allemaal vrouwen die oplichten in een patriarchale geschiedenis. De Bijbelse Geschiedenis is grotendeels een geschiedenis van zonen. Van Aartsvaders, Zieners, Profeten, Koningen.... van mannen. En toch... Gods verhaal gaat vaak via onmogelijke paden. Telkens als de weg dood lijkt te lopen, is er een onverwacht zijwegje. En vaak zijn het vrouwen die via zo'n zijwegje het verhaal in komen. Vrouwen die geen moeder kunnen worden. Dat lijkt het einde van de familielijn. Absolute toekomstloosheid. Maar bij God is alles mogelijk. Het is bijna een soort refrein. Sara is oud, maar bij God is alles mogelijk. Rachel is onvruchtbaar, maar bij God is alles mogelijk. Hanna heeft geen kinderen, maar bij God is alles mogelijk. Het is God die de geboorte van Samuel mogelijk heeft gemaakt. Datzelfde motief komen we later bij de geboorte van Jezus tegen. Maria kan niet zwanger zijn, maar bij God is alles mogelijk. Het is God die de geboorte van Jezus mogelijk heeft gemaakt. En net als Hanna zingt Maria een loflied voor de Eeuwige.

In de Bijbelse Geschiedenis krijgt Hanna de rol van moeder. Moeder van de grote profeet Samuel, de laatste profeet-richter. De profeet die koning Saul bijstaat en koning David aanwijst. Daarnaast heeft ze ook een bijzondere rol in de rabbijnse traditie. Daar geldt haar gebed in het heiligdom van Silo als voorbeeld. Bidden is in de rabbijnse traditie vooral een mannengelegenheid. Maar het beste gebed is volgens de rabbijnen dat van Hanna. Hanna bad in stilte. Letterlijk staat er: ze sprak in haar hart. Dat wijst op haar intentie, zeggen de rabbijnen. Gebed moet met intentie zijn, toegewijd. Alleen haar lippen bewogen. Zo moet je het gebed uitspreken. Haar stem werd niet gehoord. Je mag je stem niet verheffen. Priester Eli dacht dat ze dronken was. Als je dronken bent, mag je niet bidden. Dat zijn de lessen die de rabbijnen van Hanna hebben geleerd. Hanna's leven leek toekomstloos zonder kinderen. Maar bij God is alles mogelijk. Zij werd moeder van de profeet Samuel én ze leerde generaties rabbijnen bidden.

Tenslotte nog iets over die andere twee vrouwen: Marta en Maria. We hebben het verhaal vaak gehoord. Marta is de doener en Maria de denker. Marta de traditionele sloof en Maria de verstandige vrouw. Het lijkt zo'n duidelijk sjabloon. Marta die reddert en zich niet gezien voelt. Dienstbaar in de zin van ondergeschikt, onbeduidend. Maria die niks doet. Zich laat bedienen. De luie zuster. Dat is het verwachtingspatroon. Zo zijn we het gewend. Maar Jezus draait dat verwachtingspatroon om. Maria heeft het beste deel gekozen: luisteren naar wijze lessen. Zitten aan de voeten van de meester, dat betekent leerling zijn. Het mooiste Bijbelse bewijs dat vrouwen mogen studeren. Dat vrouwen meer rechten hebben dan het aanrecht. En Marta dan? Zou Jezus niet juist op moeten komen voor de ongeziene, voor degene die onbeduidend en ondergeschikt is?

Deze ontmoeting volgt direct nadat Jezus de gelijkenis heeft verteld over de barmhartige Samaritaan. De oproep om dienstbaar te zijn voor elke naaste die op je pad komt. Dat is wat Marta deed. Dat is wat generaties vrouwen te doen hebben gekregen. En laten we wel wezen: dat is wat Jezus ook van mannen vraagt. Maar dat niet alleen. Jezus volgen is meer dan rechtstreeks zijn lessen toepassen. Marta is dienstbaar, maar ze is het niet met haar hart. Ze doet het niet met liefde, maar uit plichtsbesef. Op zo'n moment kan je je afvragen hoe erg het is, als het even langer duurt voordat de thee klaar is, om maar iets

te noemen. Misschien zou Marta het liefst, net als Maria, naar Jezus luisteren. Inderdaad, Maria doet niet niks, ze is actief aan het luisteren. Zij volgt een ander gebod: Deuteronomium 6: Hoor Israël! Hoor, de Eeuwige is onze God, de Eeuwige is Één, Hem zal je liefhebben met heel je hart, heel je ziel en heel je kracht. Dat is waar Maria mee bezig is, met hart en ziel. Maria zoekt, luisterend naar Jezus, contact met de Eeuwige. Jezus hoort Marta's verontwaardiging, maar ook haar verlangen. Marta, Marta! Hij roept haar naam. Hij berispt haar niet, hij roept haar. Hij neemt het voor haar op. Marta, Marta! Hij heeft haar gehoord en luistert naar haar. Marta, die dreigt te verdrinken in het vele werk. Niet het vele, Marta, maar het ene is belangrijk! Één ding: Hoor, luister naar de Eeuwige. Heb Hem lief met hart, ziel en levenskracht. Dat kan je doen door dienen, of door luisteren. Als je het maar doet met je hart!

Wat je ook doet in je leven, of het nu dienen is of leren, het gaat erom dat je het met liefde doet. Dat je het doet vanuit liefde voor de Eeuwige. Dat is het éne, het belangrijke. Dan hoeft niemand onzichtbaar of onbeduidend te zijn. Ook vrouwen als Marta en Maria mogen luisteren en leren. Je zou er bijna een feministische boodschap in horen. Maar ik ben er van overtuigd dat het hier niet alleen over vrouwenrechten gaat. Natuurlijk zijn dit verhalen die vrouwen helpen om binnen religieuze gemeenschappen serieus genomen te worden als gesprekspartner, als leraar, als voorganger of priester. Waar het volgens mij over gaat is dat bij God juist degene die normaal niet mee mag doen erbij betrokken wordt. Het sterkst komt dat naar voren in het verhaal over Hanna. De getreiterde vrouw wordt moeder van de profeet. Het zijn verhalen die ingaan tegen uitsluiting. Of het nu is op grond van sexe, geartheid, ras of wat dan ook. Bij God mag iedereen medoen. Bij God is alles mogelijk. Zelfs en vooral acceptatie van buitengeslotenen. Of het nu gaat om kinderloze moeders, om Samaritanen, om slachtoffers langs de kant van de weg, om doeners of denkers, Iedereen mag meedoen en elk verhaal mag verteld worden. Ieder mens heeft recht op een toekomst onder Gods hoede.

Straks, na de dienst, sluiten we het activiteitenseizoen af. Een jaar lang was ons thema 'De toekomst van de kerk'. Over de toekomst van de kerk kunnen we beleidsplannen maken, en dat moet ook. Maar hoe de toekomst zal zijn, dat kan alleen God weten. En Gods wegen zijn vaak ondoorgrondelijk. Bij God is alles mogelijk. Wij kunnen er geen staat op maken. We kunnen wel vertellen. Verhalen vertellen. Verhalen over hoe God mensen raakt, allerlei verschillende mensen. Maar vooral mensen die er niet bij lijken te horen, mensen die vastgelopen lijken te zijn. Mensen zoals Hanna, zoals de Samaritaan, zoals Marta en Maria. Zo gaan we straks het nieuwe seizoen in met het nieuwe jaarthema: Verbinden door verhalen! Want de verhalen over God en mensen moeten doorverteld worden.
Amen.